

Sociologia de l'empresa i de les organitzacions

Codi: 101152

Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2500262 Sociologia	OT	4	0

Professor/a de contacte

Nom: Andreu Lope Peña

Correu electrònic: Andreu.Lope@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Grup íntegre en anglès: No

Grup íntegre en català: Sí

Grup íntegre en espanyol: No

Prerequisits

Es recomana haver cursat l'assignatura Sociologia del Treball. En general, es pressuposa un coneixement bàsic dels autors clàssics de la sociologia i dels principals corrents sociològics actuals.

Objectius

L'assignatura vol fer conèixer les línies d'actuació que segueixen avui les empreses, tant en la seva vessant productiva de bens o de serveis com en els mecanismes d'organització del treball i de gestió de la mà d'obra. Pretén, també, vincular aquesta actuació amb les perspectives teòriques sobre organització que, a l'empresa, donen sentit a les esmentades actuacions. Amb això, es vol cobrir l'objectiu de conèixer els fonaments teòrics que sustenten l'anàlisi dels canvis al món de l'empresa i del treball i, especialment, presentar dades i experiències per contrastar aquestes anàlisis amb la realitat de les activitats i de les estratègies de les empreses.

Més específicament, són finalitat de l'assignatura:

- Mostrar els principals conceptes d'ús per la sociologia en l'anàlisi de les organitzacions i de les empreses.
- Conèixer les distintes aproximacions sociològiques a l'anàlisi de l'empresa.
- Analitzar les principals transformacions i tendències actuals respecte als processos de reestructuració de l'empresa com organització, així com el marc que condiciona la seva actuació.
- Conèixer les tendències empresarials actuals respecte a l'organització del treball i la gestió de recursos humans.
- Adquirir coneixements i fer servir les principals fonts d'informació al respecte del contingut de l'assignatura.
- Contextualitzar l'activitat empresarial
- Aplicar aquests coneixements a l'anàlisi crítica i rigorosa de les empreses
- Disposar de les eines bàsiques per a intervenir en el camp empresarial (gestió recursos humans i relacions laborals, especialment)
- Disposar de les habilitats bàsiques que permetin un treball autònom i cooperatiu

Competències

- Aplicar els conceptes i els enfocaments de la teoria sociològica, especialment les explicacions de les desigualtats socials entre classes, entre gèneres i entre grups ètnics, a la posada en pràctica de les polítiques públiques i a la resolució de les situacions de conflicte.
- Avaluar les aportacions dels enfocaments sociològics a l'estudi de la cultura, l'educació, la interacció entre societat i medi ambient, la política social i el treball.
- Demostrar que es comprenen els enfocaments de la teoria sociològica, així com els diversos vessants, interpretacions i el context històric.
- Descriure els fenòmens socials de manera teòricament rellevant i tenint en compte la complexitat dels factors implicats, de les seves causes i dels seus efectes.
- Desenvolupar estratègies d'aprenentatge autònom.
- Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva, tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.
- Gestionar el propi temps: planificar l'estudi propi, gestionar la relació amb un tutor o tutora o un assessor o assessora, i establir i complir els terminis adequats per a un projecte de treball.
- Respectar la diversitat i la pluralitat d'idees, persones i situacions.

Resultats d'aprenentatge

1. Comparar la lectura del treball, de l'ocupació i de les relacions laborals des de diferents ideologies presents en la realitat social d'Espanya i de Catalunya.
2. Comparar les accepcions per a diferents enfocaments teòrics sobre el treball, l'ocupació i les relacions laborals.
3. Definir els conceptes sociològics que interpreten el treball, l'ocupació i les relacions laborals.
4. Desenvolupar estratègies d'aprenentatge autònom.
5. Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva, tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.
6. Distingir els conceptes sociològics, així com els mètodes i les tècniques de recerca social comunament utilitzats per analitzar el treball.
7. Distingir les relacions d'ocupació, treball i negociació col·lectiva subjacents a unes polítiques o a uns conflictes determinats.
8. Expressar els debats al voltant d'aquests enfocaments, pel que fa al treball.
9. Gestionar el propi temps: planificar l'estudi propi, gestionar la relació amb un tutor o tutora o un assessor o assessora, i establir i complir els terminis adequats per a un projecte de treball.
10. Identificar els fenòmens socials subjacents a les polítiques i els conflictes laborals.
11. Identificar les interpretacions socials del treball d'acord amb aquests enfocaments.
12. Relacionar els conceptes, els mètodes i les tècniques utilitzats per analitzar el treball amb els debats teòrics i metodològics generals.
13. Relacionar els debats al voltant d'aquests enfocaments, pel que fa al treball, amb el context històric en el qual han sorgit.
14. Relacionar-los amb els debats sobre el capitalisme, el poder i la desigualtat.
15. Respectar la diversitat i la pluralitat d'idees, persones i situacions.

Continguts

TEMA I. L'ANÀLISI SOCIOLÒGICA DE L'EMPRESA.

-L'anàlisi sociològica de les organitzacions. Origen, evolució i objecte de la Sociologia Industrial. La Sociologia de l'Empresa.

-L'empresa com a organització i institució social.

-L'empresa com a sistema obert. Principals elements de l'entorn i incidència sobre l'empresa.

- L'anàlisi de les relacions socials en l'empresa: consens i conflicte en les relacions de treball.

TEMA II. LES ACTUALS ESTRATEGIES EMPRESARIALS DAVANT ELS REQUERIMENTS DE L'ENTORN.

- El procés de divisió del treball. L'especialització de les tasques: de la revolució industrial a l'organització científica del treball (OCT) -taylorisme- i el fordisme.
- Crisi del model taylorista-fordista: causes i efectes sobre l'activitat empresarial.
- Recomposició del procés productiu: innovació tecnològica i estratègies de flexibilització.
- Formes de flexibilitat en la producció i en l'utilització de la mà d'obra: flexibilitat interna i flexibilitat externa.

TEMA III. LES ESTRATEGIES PRODUCTIVES. NOUS METODES DE PRODUCCIO I D'ORGANITZACIO DE L'EMPRESA

- La innovació tecnològica com a factor de flexibilitat i de transformacions al treball i a l'organització de l'empresa.
- La innovació tecnològica i el debatqualificació/desqualificació
- Noves estratègies empresarials i nous mètodes de producció. Descentralització productiva i redescobriments de la petita empresa. Externalització i deslocalització de la producció. Estratègies de xarxes, districtes industrials i divisió del treball entre empreses.
- Especialització flexible i toyotisme ("lean production"): paradigmes empresarials alternatius al fordisme?

TEMA IV. ESTRATEGIES EMPRESARIALS I NOVES FORMES D'ORGANITZACIO DEL TREBALL I DE GESTIO DE LA MA D'OBRA

- Les noves formes d'organització del treball: ampliació i enriquiment de les tasques, mobilitat funcional, treball en grup, etc. Experiències i límits.
- Les noves formes de gestió de la mà d'obra. El model "orgànic" i la revalorització dels recursos humans.
- Qualitat, innovació tecnològica i implicació en el treball. Els cercles de qualitat
- Canvis productius i organitzatius i noves necessitats de qualificació en el treball. La importància de la formació a l'empresa.

TEMA V. ELS SUPORTS TEORICS DELS CANVIS EN L'ORGANITZACIÓ I EN LA GESTIÓ: PERSPECTIVES SOBRE ORGANITZACIÓ I EMPRESA

- L'"Organització Científica del Treball" com a suport del model "mecànic" taylorista-fordista.
- L'escola de les "Relacions Humanes": crítica o complement al taylorisme?. La vessant formal i informal de l'organització.
- Els models de la motivació en el treball.
- Els suports del model "orgànic": La perspectiva socio-tècnica. El nou gerencialisme i la participació a l'empresa.

TEMA VI (CONCLUSIONS)

LIMITS DELS CANVIS ORGANITZATIUS I DE GESTIO EN LES EMPESES.

- "Cultura de l'empresa" i estratègies d'implicació. La responsabilitat social de l'empresa i els seus mecanismes
- La importància de la formació. Qualificació i formació en els diversos col·lectius de treballadors (homes, dones, joves, majors....): estratègies de requalificació i de dualització.

- Discursos i realitats: Implicació i participació versus integració i subordinació.

Metodologia

Els objectius del curs s'assoliran a partir de la combinació entre les sessions teòriques de caràcter magistral i mètodes de treball que impliquen la participació activa de l'alumnat. Es pretén estimular l'auto aprenentatge, el treball en equip, el raonament crític, així com l'habilitat per acotar i resoldre problemes que tenen a veure amb la dinàmica organitzativa i laboral a les empreses.

Les sessions teòriques signifiquen al voltant del 70% de les hores presencials a l'aula. El 30% restant corresponen a la presentació i debats a l'aula sobre els textos del dossier facilitat al treball de seguiment de les activitats dels grups i a la presentació del resultat final dels treballs.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Debat a classe	9	0,36	8, 13
Presentacions Alumnat	7	0,28	1, 5, 11, 13
Presentacions Professorat	24	0,96	
Treball en Grup	5	0,2	
Tutories Individuals i Col·lectives	12	0,48	4, 6
Tipus: Supervisades			
Documentació i Bibliografia	5	0,2	2, 12, 13
Treball en Grup	15	0,6	4, 9, 12
Tipus: Autònomes			
Anàlisi Cas d'Estudi Treball en Grup	25	1	5, 7, 9, 12
Cerca d'informació	25	1	4, 9, 10
Estudi Personal	23	0,92	

Avaluació

L'avaluació respon a la modalitat d'avaluació continuada, individual i de grup

I) Avaluació de Grup

L'avaluació de grup pretén copsar la capacitat de treballar en equip, d'aplicar a la realitat d'una empresa o organització els conceptes teòrics, així com la capacitat de síntesi i d'expressió oral i escrita. Durant el curs es realitzarà un treball pràctic (en grups de fins a 3 persones), sobre l'àmbit de l'empresa que tindrà una incidència del 50% sobre la nota final. El treball es presentarà en les últimes sessions de classes i s'entregarà per escrit el darrer dia de classe.

No s'acceptaran treballs fora de termini.

II) Avaluació continuada i individual

El 30% de la nota final deriva de l'avaluació contínua individual, realitzada a partir de la participació activa a les classes i de les exposicions i discussió dels texts del dossier de lectures.

El 20% de la nota final procedeix d'una prova escrita (examen) individual. Caldrà assolir un mínim de 3,5 sobre 10 en aquesta prova per tal d'aprovar l'assignatura

Es considerarà no presentat aquells estudiants que no hagin lliurat cap element de l'avaluació, sigui en la seva modalitat individual o en grup

RECUPERACIÓ.

Es podrà millorar el treball en grup fins la data de recuperació fixada per la Facultat. Igualment, en aquesta data es durà a terme un nou examen per les persones que no hagin obtingut la nota mínima requerida en l'examen previ.

D'acord amb l'article 117.2 de la Normativa acadèmica de la UAB, l'avaluació de l'alumnat repetidor podrà consistir en una sola prova de síntesi. L'alumnat repetidor que es vulgui acollir a aquesta possibilitat, caldrà que es posi en contacte amb el professorat a principi de curs.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Exposició i Discussió de Textos	20%	0	0	2, 3, 5, 13, 14
Examen Individual	20%	0	0	2, 3, 5, 6, 7, 10, 11, 14
Participació a Classe	10%	0	0	1, 7, 8, 10, 11, 15
Treball en Grup	50%	0	0	4, 5, 6, 9, 10, 12

Bibliografia

Com a text orientatiu del conjunt del programa es recomana: Fernández, C.J.; Ibáñez. R. i Romero, P. (2012), Sociología de la Empresa, el Trabajo y las Organizaciones, Madrid, Ed.Grupo 5.

Es disposarà, a més, d'un dossier de lectures en forma de fotocopies pels diversos temes, que seran presentats a classe per parts dels estudiants. En el programa que es facilita als estudiants també s'hi detalla bibliografia específica per cada tema, que és la següent:

TEMA I.

-BONAZZI, G. (1994), História del pensamiento organizativo, Vic, Eumo.

-EDWARDS, P.K. (1990): El conflicto en el trabajo. Un análisis materialista de las relaciones laborales en la empresa, Madrid, Ministerio de Trabajo.

-HYMAN, R. (1981): Relaciones industriales, Madrid, Blume.

-INFESTAS, A. (2013), Sociología de la Empresa, Pamplona, Amaru .

-LAHIRE, B. Y OTROS (2005): Lo que el trabajo esconde. Materiales para un replanteamiento del análisis sobre el trabajo, Madrid, Ed. Traficantes de sueños.

-LUCAS; A. (coord.) (2013), Sociología en las organizaciones: influencia de las Tecnologías de la Información y la Comunicación, Madrid, Fragua.

-PERROW, CH. (1990), Sociología de las Organizaciones, Madrid, McGraw Hill.

-RODRÍGUEZ, O. (2011), "Historia del managerialismo en España", en González, M. *et.al.* (coords.), *op.cit.*.

TEMA II.

-BENEYTO, P.J., TORRE, I. i NOVA, P. (2013), Trabajo y empresa, Valencia, Tirant Lo Blanc

-BRADLEY, H. i altres (2002), Myths at work rCambridge-Oxford, Polity Press & Blackwell

-CARNOY, M. (2001): El trabajo flexible en la era de la información, Madrid, Alianza.

-CORIAT, B. (1983): El taller y el cronómetro, Madrid, Siglo XXI.

-FINKEL, L. (2001), La organización social del Trabajo, Madrid, Pirámide.

-FODEN, D. i JONES, R. (dirs.) (1997): Jobs first: Trade unions and the modernisation of the labour market, Bruxelles, ISE.

-GRUP D'ESTUDIS SOCIOLÒGICS SOBRE LA VIDA QUOTIDIANA I EL TREBALL ("QUIT") (1997), Economía, Trabajo y Empresa, Madrid, Consejo Económico y Social

-HUTCHINSON, S. i BREWSTER, CH. (1995): Flexibilidad en el trabajo. Estrategias y prácticas en Europa, Barcelona, Gestión 2000-AEDIPE.

-KERN, H. i SCHUMANN, M. (1989): El fin de la división del trabajo, Madrid, Ministerio de Trabajo.

-RITZER, G. (1996), La MacDonzalicación de la Sociedad, Barcelona, Laia.

-RUUD, J. i MUFFELS, A. (eds.) (2008), Flexibility and Employment Security in Europe. Labour Markets in Transition, Cheltenham, Edward Elgar,

TEMA III.

-AAVV (1991): "¿Neofordismo o especialización flexible?", a Sociología del Trabajo (monogràfic, extra).

-AAVV (2016): "¿Una nueva revolución industrial?. Economía digital y trabajo, a Gaceta Sindical, monogràfic nº 27.

-ALONSO, L.E. i FERNÁNDEZ, C.J. (2011), "El debate sobre la flexibilidad laboral", en González, M. *et.al.* (coords.), *op.cit.*

-ARNTZ, M., GREGORY, T. i ZIERHAN, U. (2016), The Risk of Automation for Jobs in OECD Countries, A Comparative Analysis, aOECD Social Employment and Migration Working Papers nº 189, París, OECD Publishing.

-CORIAT, B. (1994): Pensar al revés: trabajo y organización en la empresa japonesa

-BOYER, R. y FREYSSINET, M.(2003):Los modelos productivos,Madrid, Fundamentos.

-FREY, C.B. i OSBORNE, A. (2013), The future of employment: How susceptible are jobs to computerisation, Oxford, Oxford University.

-HERNÁNDEZ, J.M. (dir.) (2018), L'impacte laboral de la indústria 4.0 a Catalunya, Barcelona, Departament d'Empresa i Coneixement, Generalitat de Catalunya.

-LOPE, A. (dir.) i Moles, B. (2019), Perfiles profesionales i necessitats de formació per a l'economia circular a la indústria, Departament d'Empresa i Coneixement, Generalitat de Catalunya.

-LOPE, A. (1996): Innovación tecnològica y cualificación: la polarización de las cualificaciones en la empresa, Madrid, Consejo Económico y Social.

-MIGUÉLEZ, F. (dir.) (2018), La revolución digital en España. Impacto y Retos sobre el Mercado de Trabajo y el Bienestar, QUIT, <https://ddd.uab.cat/record/190329>

-OHNO, T. (1991): El sistema de producción Toyota, Barcelona, Gestión 2.000.

-PIORE, M. i SABEL, CH. (1990): La segunda ruptura industrial, Madrid, Alianza.

-PRIETO, C. (2013), "Las políticas de empleo en el marco de la metamorfosis de la norma social de empleo", a Clivatge Revista Digital nº 2

-RIFKN, J. (1996): El fin del trabajo, Barcelona, Paidós.

TEMA IV.

-BOLTANSKI, L. y CHIAPELLO, E. (2002), El nuevo espíritu del capitalismo, Madrid, Akal.

-CASASASS, D. (coord. (2016), Revertir el guión. Trabajos, derechos y libertad, Barcelona, La Catarata.

-FERNÁNDEZ RODRIGUEZ, C.J. (2008), Vigilar y organizar. Una introducción a los Critical Management Studies, Madrid, Siglo XXI.

-BANYULS, J., CANO, E., PITXER, J.V. i SÀNCHEZ, A. (2005), Economía laboral i polítiques d'ocupació, València, Universitat de València.

-CASTILLO, J.J. (comp.) (1988): Las nuevas formas de organización del trabajo, Madrid, Ministerio de Trabajo.

-CORIAT, B. (1993): El taller y el robot, Madrid, Siglo XXI.

-GRUP D'ESTUDIS SOCIOLOGICS SOBRE LA VIDA QUOTIDIANA I EL TREBALL ("QUIT") (2000): ¿Sirve la formación para el empleo?, Madrid, Consejo Económico y Social.

-LOPE, A. (1996): op.cit.

-LOPE, A. i ALOS, R. (1999): "La acción sindical en la empresa: entre el desconcierto y la reacción", a Miguélez, F. i Prieto, C. (dirs.), Las relaciones de empleo en España, Madrid, Siglo XXI.

-TIRADO, A. i ROMERO, R. (2016), La clase obrera no va al paraíso: Crónica de una desaparición forzada, Madrid, Akal.

-ULRICH, D.; LOSEY, M.R. i LAKE, G. (1998): El futuro de la Dirección de Recursos Humanos, Barcelona, Gestión 2000-AEDIPE.

TEMA V.

-AMBLARD, H. i altres (1996): Les nouvelles approches sociologiques des organisations, París, Seuil.

-BONAZZI, G. (1994): Historia del pensament organitzatiu, Vic, Eumo.

-CASTEL, R. (2009), La montée des incertitudes: travail, protections, statut de l'individu, París, Ed. Du seuil.

-DRUCKER, P. (2016), Essential Writings on Management, New York, Harper.

-GONZÁLEZ, M. et. al. (coords.) (2014), Gestión de Recursos Humanos- Contexto y políticas, Pamplona, Cívitas.

-HAKIM, C. (2012), Capital erótico: el poder de fascinación a los demás, Barcelona, Debate.

- MINTZBERG, H.(1984): La estructuración de las organizaciones, Barcelona, Ariel.
- SYED, J. i KRAMAR, R. (2017), Human Resource Management. A Global and Critical Perspective, London, Palgrave-Macmillan.
- TRIST, E. (1988): "La evolución de los sistemas socio- técnicos", a Castillo, J.J., op. cit.
- TEMA VI (CONCLUSIONS)**
- ARAGON, J. Y ROCHA, F. (coords.) (2006), La dimensión laboral de la Responsabilidad Social de la Empresa, Madrid, CS de CCOO - Fundación 1º de Mayo.
- GARMENDIA, J.A. (2002): Desarrollo de la organización y cultura de la empresa, Madrid, ESIC.
- GIL, G. (2018), Responsabilidad social corporativa: revisión crítica de una noación empresarial, Madrid, CIS.
- GORZ, A. (1995): Metamorfosis del trabajo, Madrid, Sistema.
- GREEN, A. (2011, "Modelos de formación a lo largo de la vida y la sociedad del conocimiento", a Papers nº 96.
- LINHART, D. (2013), ¿Trabajar sin los otros?, Publicacions Universitat de València, Valencia.
- LOPE, A. (2016), "La relegación de la formación en el nuevo modelo de políticas activas de empleo" a Anuario IET 2016, <http://dx.doi.org/10.5565/rev/alet.39>
- LOPE, A. y MARTIN, A.(1993):"Cambio técnico y recualificación: Formación y adquisición de las cualificaciones en la empresa", a Sociología del Trabajo nº 19.
- MCKAY, S. et.al (2012), Study on Precarious Work and Social Rights, London, Working Lives Research Institute.
- STANDING, G. (2012), The Precariat. The New Dangerous Class, London, Bloomsbury.